

“La coralitat articula l’espai de l’antiga Grècia”

Entrevista al Dr. Jesús Carruesco (URV/ICAC)

“La coralitat articula l’espai de l’antiga Grècia”

Entrevistem **Jesús Carruesco**, professor de Filologia clàssica de la Universitat Rovira i Virgili i investigador de l'ICAC. Al juliol va ser convidat per la Xarxa Internacional d'Estudi de la Lírica Grega a participar en el congrés “**Autoria, autoritat i autenticitat en la lírica de la Grècia arcaica i clàssica**”, a la Universitat de Yale. Va parlar de “The Invention of Stesichorus: Hesiod, Helen and the Muse, or the Choral Appropriation of the Epic Poet” (“La invenció d’Estesícor: Hesíode, Helena i la Musa, o l’apropiació del poeta èpic per la lírica coral”). És membre del grup de recerca “L’espai tal com el veien i el pensaven els grecs”, format per arqueòlegs i filòlegs de la Societat Catalana d’Estudis

Clàssics i de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

T'han convidat en un congrés de filòlegs i papiròlegs de primer nivell.

Sí, he tingut la sort que seleccionessin la meva comunicació. D'aquí hi hem anat només el professor Xavier Riu, de la Universitat de Barcelona, i jo. De fet ja vaig participar en la penúltima edició, fa dos anys a Delfos.

Per què t'interessa el poeta Estesícor d'Hímera?

Perquè és un poeta arcaic, del 600 aC, que es coneix poc. Se n'han conservat molt pocs fragments però és un poeta molt influent en la iconografia en època arcaica i clàssica, i en els autors posteriors. Hi ha molta literatura indirecta sobre ell! A més era d'Hímera, una ciutat grega de Sicília, i representa la incorporació al nucli de la cultura grega de l'espai occidental de la Mediterrània. També té interès per a mi perquè és un dels poetes més importants de la lírica coral.

La lírica coral és un tema de recerca teu.

Sí, la funcionalitat del cor en la cultura grega, que ja era important molt abans del naixement del teatre. M'interessa com a poesia i sobretot com a pràctica ritual, a l'hora d'articular tots els espais de la cultura grega. Parlo d'aspectes que solem separar del text i de la dansa, com l'origen de l'organització territorial, de l'espai urbà, les institucions polítiques i judicials, les festes religioses, etc.

Situem-nos: un cor només és un grup de gent que canta?

Sí, i que balla, i amb la seva actuació articula espais, perquè és una pràctica ritualitzada que funciona com a mecanisme a través del qual s'organitza l'espai. El cor és una estructura harmònica: de vegades en forma de rotllana, símbol de la cohesió del grup, i de vegades com a dos semicors separats i enfrontats, o com a fileres que obren camins.

Posa'ns exemples d'espais articulats per cors.

Les processons, en festes o rituals. Són cors acompanyats de música, i són bàsics per definir el mapa simbòlic del territori. Dibuixen eixos: per exemple, des d'una àgora (en grec vol dir 'aplec') a un santuari fora ciutat. Parlem de la definició espacial no només des del punt de vista físic, sinó també simbòlic. És la processó com a ritual cantat, com a pràctica repetida que uneix dos punts.

El cor dóna significat al lloc!

Sí. De fet, la paraula grega *cor* (*chorós*) està relacionada amb les que signifiquen 'espai' o 'territori' (*chôros, chôra*). En l'articulació de la polis és molt important el ritme, la música, el moviment ritmat i ritualitzat. També fa la funció d'aglutinar la comunitat, i d'assegurar l'educació dels joves. De fet, el cor té moltes funcions i nivells de lectura. L'espectador admira la bellesa dels dansaires, el contingut del cant i les formes geomètriques que creen, i cada nivell té el seu significat.

Dansaires corals. Fris del santuari de Samothrakia (foto: Wiki Commons).

Quina documentació en tenim?

L'origen és en Homer. A la *Il·líada* hi ha les primeres descripcions de cors, en la imatge de la polis ideal. També hi surt l'àgora com a lloc de procés judicial. De fet la disposició de la gent (acusat, jurat, públic) té analogia amb la pràctica coral. O sigui que la pràctica judicial, com el debat polític, s'articula d'acord amb imatges corals. A través del cor es pot exposar i resoldre el conflicte!

I això deixa restes arqueològiques?

Un dels problemes per reconèixer aquesta funció tan important és que, a diferència del banquet o del ritual funerari, la pràctica coral no deixa gaire rastre arqueològic. S'ha d'esperar a l'època clàssica per veure un espai coral monumentalitzat: el teatre. Però sí que tenim els textos i les imatges que ens en parlen, i si es llegeixen amb cura ens poden permetre veure aquesta dimensió coral que els grecs donaven a espais o objectes que en principi nosaltres no hi relacionaríem.

Quina nova perspectiva!

És un enfocament nou, en efecte. El cor com a pràctica real, però també com a imatge simbòlica, en el vocabulari, el mite, les imatges. És un concepte més ampli, que anomeno la corallitat. La corallitat, que inclou el cor pròpiament dit, és un esquema de pensament i d'articulació simbòlica fonamental en la cultura grega. I encara perdura: l'espai polític per excel·lència, l'hemicicle, recorda arquitectònicament el teatre de la Grècia clàssica.

Entrevista i fotos de Carme Badia i Puig

Octubre del 2011